

Dynamiek en stagnatie in de Republiek

bron 1

In 1585 was een grote toestroom van immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden op gang gekomen. Kort na 1585 besluiten de Staten-Generaal dat mensen uit vijandelijke provincies van de Zuidelijke Nederlanden niet meer toegelaten mogen worden tot de Noordelijke Nederlanden. De Staten van Zeeland reageren hierop met de volgende overweging:

Wij moeten er niet aan denken dat de koopman, die men behoort te lokken en te trekken om dit land door de koophandel te doen bloeien en met andere inwoners de oorlogslasten te helpen dragen, daardoor gedwongen zal zijn een andere woonplaats te moeten kiezen en uiteindelijk deze provincies van al het handelsverkeer, nering en manufacturen beroofd zal worden. Daarom achten wij dat het beter was om voor degenen uit 's vijands landen, die hierheen willen komen om haar koopmanschap en goederen te transporteren, dat men de rivier wederom opende en het verkeer vrij liet.

bron 2

In een tekst, die in 1587 wordt gepubliceerd, schrijft de veelzijdige kunstenaar en geleerde Dirck Volckertszoon Coornhert:

Het gemak en het voordeel dat men uit de gezonde boeven kan halen, zal zeker niet klein maar uitermate groot zijn, als men ze op de juiste wijze leert benutten. Dat kan door ze als roeiers de reiziger vlug en veilig te laten vervoeren door weer en wind. Door ze niet alleen het goede land te laten beschermen tegen de schadelijke en goede grond onderstuivende duinen en tegen de meren die het land doen afkalven, maar ze ook zelfs goed land (dat in Holland schaars is) ervan te laten maken. Zo kunnen wij van verderfzaaiers en nutteloze potverteeders nuttige arbeidskrachten maken. Tegelijk verkrijgen wij een betere uitvoering van de noodzakelijke werkzaamheden. Het gewest en de steden zal het genoeg arbeiders leveren, voor één stuiver aan brood dagelijks, terwijl ze wel voor vijf stuivers prestaties zouden leveren.

bron 3

Een afbeelding omstreeks 1611 van het rasphuis in Amsterdam:

Toelichting

Op de voorgrond raspen twee mannen tropisch hardhout, een grondstof voor de verffabricage.

Op de achtergrond een standbeeld van Vrouwe Justitia. Een bewaker ranselt op de achtergrond een gevangene af, terwijl de bewaker rechts een kruik en brood brengt aan de raspende gevangenen.

bron 4

De situatie die in deze bron wordt beschreven, vindt plaats tijdens de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) die op dat moment in Duitsland woedt. In december 1629 verzoekt een gezant van de Duitse Hanzestad Bremen de Staten-Generaal om die stad van graan te voorzien. De gezant krijgt enige weken later als antwoord:

Wat betreft het verzoek driehonderd of vierhonderd last (ongeveer 600 tot 800 ton) rogge uit deze provincie (Holland) naar Bremen tot het noodzakelijke onderhoud van de stad en de burgerij te mogen uitvoeren, verklaren Hare Hoog-Mogenden (de Staten-Generaal) dat geruime tijd koren en andere soorten graan van de Oostzee of andere koninkrijken en landen door bekende oorzaken niet in dit land konden worden ingevoerd. Daarnaast werd door de vijandelijke invasie verleden zomer het platteland van drie provincies grotendeels onbruikbaar en werden de opbrengsten vernield. Hare Hoog-Mogenden hebben verschillende regelingen moeten treffen om het benodigde broodkoren voor de inwoners van het land te verzorgen. Toch staan Hare Hoog-Mogenden de burgemeesters en raad van Bremen aanstaande lente de uitvoer van honderd last rogge toe, indien de schippers beloven de rogge uitsluitend naar Bremen te zullen vervoeren en in het vertrouwen dat die aldaar wordt geconsumeerd.

bron 5

Samenstelling van de vermogens van een aantal regenten uit Leiden, 1700-1799 (verdeling in procenten van het vermogen)

	1700-1719	1720-1739	1740-1759	1760-1779	1780-1799
Onroerend goed	19	16	19	12	11
Staatsleningen	61	71	68	73	84
Aandelen VOC/WIC	3	5	1	4	4
Leningen aan particulieren	15	6	4	4	1
Anders	2	2	8	7	-
	100	100	100	100	100

bron 6

Uit een verzoek uit 1757 aan de burgemeesters van Leiden:

Een der voornaamste takken, die de bloei van Leiden in het einde van de vorige en het begin van deze eeuw bevorderden, was de vervaardiging van laken, waardoor onze stad tot aan het einde der wereld bekend is. Dit is helaas sinds veertig jaar niet alleen grotendeels verminderd, maar zelfs zover ontvlucht dat hier bijna niets meer van overgebleven is. En het weinige dat er nog wordt gevonden, dreigt ons ook te ontvluchten. Terwijl de lakens die nog aan Leiden worden toegeschreven veelal voor rekening komen van onze kooplieden op het platteland zoals in Hilversum, Oosterhout, Oosterwijk, Tilburg en elders in de Meierij van 's-Hertogenbosch. Deze lakens worden gefabriceerd waar de levensmiddelen en huishuur goedkoper zijn dan in onze stad en waar de arbeiders voor minder loon werken (...). De ondergetekende is geïnformeerd dat voor de witte (ongeverfde) lakens, die vooral buiten (op het platteland) worden gemaakt, 6 à 7 gulden per half laken minder wordt betaald dan in deze stad (...). Indien (...) aan iedere fabrikant die witte lakens maakt en in deze stad laat werken, voor een half laken 7 gulden betaald wordt, zou dit een som van 420 gulden per week bedragen. Om deze som te vinden, en opdat deze door iedereen gedragen wordt, weet ik geen beter middel dan dat op ieder brood boven de gewone belasting een duit gesteld wordt, wat na een nauwkeurig onderzoek circa die 420 gulden per week zou opleveren.

bron 7

John Adams komt in 1780 als gezant van de Verenigde Staten naar de Republiek om steun te zoeken voor de Amerikaanse vrijheidsoorlog tegen de Britten. In dat jaar schrijft hij over de Republiek:

Dit land verkeert waarlijk in een melancholieke toestand; in rust verzonken, toegewijd aan het streven naar winst, opge zadeld met een ingewikkeld en eigenaardig staatsbestel, onderling verdeeld over belangen en opvattingen, lijken zij voor alles bang te zijn (...). Er is weinig meer over van het sterke besef van onafhankelijkheid en temperament in de Republiek van vroeger.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

bron 8

In 1941 spreekt Ho Chi Minh bij de oprichting van de Vietminh:

Revolutionaire strijders!

Het uur heeft geslagen! Hijs de revolutionaire vlag en leid mensen uit het hele land om de Japanners en de Fransen af te zetten! De heilige oproep van het vaderland klinkt in jullie oren; het bloed van onze heldhaftige voorgangers, die hun leven offerden, klopt in jullie harten! Jullie zien de vechtlust van het volk overal om je heen! Laat ons snel in opstand komen! In gezamenlijke actie zullen wij de Japanners en de Fransen bestrijden. De Vietnamese revolutie zal zegevieren! De wereldrevolutie zal zegevieren!

bron 9

Op 9 mei 1957 houdt president Diem van Zuid-Vietnam een toespraak tot het Amerikaanse Congres:

De tegenstellingen tussen de volken op dit moment zijn meer dan ooit conflicten tussen beschavingen. Door bij te dragen aan het herstel van het economische leven en de technische voorzieningen, die een hogere levensstandaard mogelijk maakten, heeft de vrije wereld, geleid door de Verenigde Staten, een nieuwe, succesvolle internationale samenwerking veiliggesteld. Dit heeft bijgedragen aan de verdediging van Zuidoost-Azië en heeft voorkomen dat de grondstoffen van deze regio in handen vallen van de communisten.

bron 10

Op 14 december 1961 schrijft president Kennedy van de Verenigde Staten aan president Diem van Zuid-Vietnam:

Uw brief onderstreept wat onze eigen informatie heeft aangetoond, namelijk dat de campagne van geweld en terreur die momenteel wordt gevoerd tegen uw volk en uw regering van buitenaf wordt gesteund en gestuurd door de machthebbers in Hanoi. Zij hebben hiermee de bepalingen van de Akkoorden van Genève geschonden, waar ze zich aan verbonden hebben in 1954, die waren ontworpen om vrede in Vietnam te waarborgen (...).

In overeenstemming met die verklaring, en in antwoord op uw verzoek, zijn wij bereid om de Republiek Vietnam te helpen zijn volk te beschermen en zijn onafhankelijkheid te bewaren. Wij zullen met onmiddellijke ingang onze steun aan uw verdediging vergroten (...).

bron 11

Gérard Chaliand, een deskundige op ontwikkelingsgebied, doet in 1967 onderzoek naar de landbouw in Noord-Vietnam sinds 1954. In één van de dorpen die hij bezoekt, vertelt een plaatselijke partijfunctionaris hem:

Landhervorming werd de hoofdzaak en het was noodzakelijk om een omvangrijke boerenbeweging te mobiliseren tegen de grootgrondbezitters. Dat was niet eenvoudig omdat zij nog altijd veel invloed hadden op de bevolking. We voerden een zware strijd tegen de grootgrondbezitters over afschaffing van de feodale rechten. Hierin werden fouten gemaakt, maar toch was de landhervorming succesvol. Niet eerder hadden kleine boeren hun grond in bezit gehad. De landbouwproductie overtrof in korte tijd het vooroorlogse niveau. In 1958 lanceerden we de coöperaties. Tegen het einde van dat jaar had 12% van de boeren zich hierbij aangesloten en eind 1959 was dat 23%. De oogst van de lente van 1959 viel tegen door slecht weer en ongeveer 10% van degenen die zich bij de coöperaties hadden aangesloten, deden een verzoek om eruit te mogen stappen. De partij startte nu een landelijke discussie over de vraag of het beter was individueel te werken of in groepen. Elk dorp nam deel aan de discussie die twee maanden duurde. De belangstelling ervoor was groot. Mensen die nooit hadden deelgenomen aan partijdiscussies, spraken zich uit, niet alleen op politieke bijeenkomsten maar ook in informele kring. Uiteindelijk won het idee van de coöperatie. Na deze campagne trok de 10% die gevraagd had te mogen vertrekken zijn aanvraag weer in. Nieuwe leden stroomden toe. Rond 1960 had de helft van onze bevolking zich aangesloten bij de coöperaties.

bron 12

Een Noord-Vietnamese foto uit 1970 van het fotograferen en filmen van de aanvoer van rijst en wapens over de Ho Chi Minh-route:

bron 13

Een Noord-Vietnamese foto uit oktober 1973 van door de Sovjet-Unie geleverd materieel nabij Hanoi:

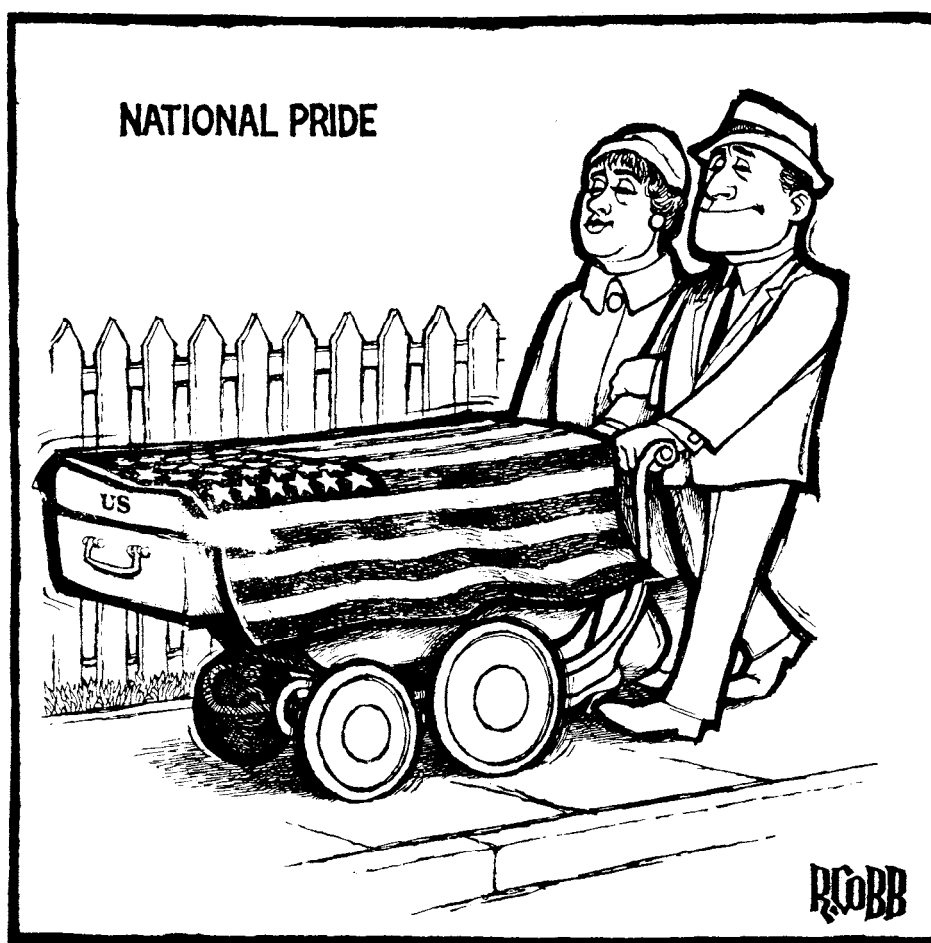
bron 14

In 1969 vindt in Washington een grote demonstratie plaats tegen de oorlog in Vietnam. Kort daarna spreekt president Nixon het Amerikaanse volk toe op de televisie:

Ik weet dat ik momenteel geen vrienden maak als ik spreek over patriottisme of de lotsbestemming van onze natie. Toch vind ik dat het bij deze gelegenheid gepast is. (...) En daarom vraag ik u, de grote zwigende meerderheid van mijn mede-Amerikanen, vanavond om uw steun. In mijn campagne voor het presidentschap heb ik plechtig beloofd dat ik een eind zou maken aan de oorlog op een manier waarop we zeker kunnen zijn van de vrede. Ik heb een actieplan in werking gezet dat mij in staat zal stellen die belofte te houden. Hoe meer steun ik van het Amerikaanse volk krijg, hoe eerder ik die belofte kan inlossen.

bron 15

In 1970 maakt de Amerikaanse tekenaar Ron Cobb deze prent over de toespraak van Nixon (de vorige bron):

Vertaling: "National pride" = Nationale trots

Toelichting

Op de kist staat "US" = Verenigde Staten.